

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Č. j.: 064 100/98-5022
Signatura: bf3ns101

Inspektorát č. 06
Okresní pracoviště Louny

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Škola / školské zařízení: Zvláštní škola Podbořany, okr. Louny

Příčná/ 847 441 01 Podbořany

IZO: 116 600 471

Ředitel školy / zařízení: Mgr. Eliška Vaňatová

Zřizovatel: Obec Podbořany

Příslušný školský úřad: ŠÚ Louny

Termín inspekce: 13. a 15. října 1998

Inspektoři: Mgr. Erika Bednářová, Mgr. Vlastimil Řebec

Předmět inspekce: Posouzení činnosti školy ve vybraných částech dle § 18 odst. 3, 4 zákona č. 564/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů (zákona č. 139/1995 Sb.): Podmínky a průběh vzdělávání

Označení dokladů a ostatních materiálů, o které se zjištění opírá: Zařazení do sítě škol, organizační řád pro školní rok 1998/99, záznamy z pedagogických rad, výroční zpráva školy, třídní knihy, třídní výkazy, katalogové listy žáků, dokumentace školní družiny, rozhodnutí ŘŠ o vřazení žáků do speciální školy, odborná vyšetření žáků v PPP a SPC, řízené rozhovory s vedením školy a ostatními pedagogy

ZJIŠTĚNÉ SKUTEČNOSTI A JEJICH HODNOCENÍ

Celkově

V letošním školním roce škola poskytuje vzdělání 107 žákům v 10 třídách. Ve 3 třídách probíhá výuka v odděleních, kdy se ve třídě vzdělávají žáci 2 ročníků. Pracuje zde 15 pedagogů, z nichž je 8 odborně a pedagogicky způsobilých, 2 učitelé mají Pedagogickou fakultu bez speciální pedagogiky, 5 učitelů nemá požadované vzdělání. Ve školní družině pracuje pedagogicky způsobilá vychovatelka bez spec. pedagogiky. Věkový průměr pedagogického sboru je 45,6 let.

1. Hodnocení materiálně technických podmínek výchovně vzdělávací činnosti vzhledem ke schváleným učebním dokumentům a počtu žáků

Jednopatrová školní budova je pavilónového typu (systém KORD), kolaudace byla provedena a škola uvedena do provozu na počátku roku 1983.

V prostorách školy je 11 učeben (některé svou velikostí zcela neodpovídají požadavkům na vzdělávání mentálně postižených žáků, neboť jsou neodhlučňené a velmi malé), školní dílna se skladem, cvičná kuchyně a odborná učebna hudební výchovy. Pomůcky pro vyučování jsou uloženy ve třech kabinetech a jsou průběžně, dle finančních možností doplňovány. Škola má jedno oddělení družiny, školní knihovnu (je rozdělena zvláště pro učitele a část je věnována žakovské knihovně), sborovnu, ředitelnu a místnost pro zástupce ředitele. Na každém podlaží se nachází sociální zařízení, zvláště oddělené pro chlapce a dívky. V přízemí jsou umístěny žakovské šatny, vždy pro dvě třídy společně.

Pro pěstitelské práce má škola k dispozici vlastní pozemek o rozloze 1046 metrů čtverečných. Všechny prostory jsou plně využívány. Škola však nemá vlastní tělocvičnu, což řeší pronájmem tělocvičny TJ TATRAN (značné výdaje za pronájem) nebo čeká na přidělení hodin v tělocvičně 1. ZŠ, které mnohdy nevyhovuje potřebám dojíždějících žáků.

V oblasti technického zajištění je vybavenost dostatečná, škola má zabezpečovací systém, ale ten nezajišťuje ochranu všech prostorů školy, především učeben v přízemí budovy, audiovizuální technika nemůže být proto umístěna nastálo ve třídách. V loňském školním roce se uskutečnila oprava střechy z důvodů zatékání, v několika třídách bylo vyměněno nevyhovující osvětlení, postupně se vybavují třídy novým žakovským nábytkem (tzv. jednostolky).

Fond učebnic a učebních textů je dostatečně široký, aktualizovaný a plně odpovídá vzdělávacímu programu zvláště školy č.j.22 980/97-22. Škola má dostatek dalších pomůcek, především dvourozměrných názorných. Ve výuce se zřetelně uplatňuje i vlastní tvorba učebních textů a pomůcek.

Vybavenost školy je odpovídající a zajišťuje plnění vzdělávacího programu školy, pomůcky a technika jsou dle finančních možností inovovány, využití audiovizuálních pomůcek je však neprokazatelné, učebnice a učební texty jsou efektivně využívány. Škola nemá vlastní tělocvičnu ani sportovní hřiště. Tuto část inspekce lze hodnotit jako spíše průměrnou.

2. Hodnocení psychohygienických podmínek

Rozvrh hodin a přestávek je pevně stanoven a dodržován. Současně jsou respektovány psychohygienické požadavky především na délku přestávek během vyučovacích hodin. Škola nevyužívá možnosti výuky v blocích nebo jinak stanovených výukových celcích. Pracovní místa žáků v prostorově malých učebnách, které jsou odděleny pouze sádkartonovými příčkami, jsou vybavena novým nebo opraveným žakovským nábytkem, který odpovídá antropometrickým požadavkům vzhledem k výšce žáků. Učebny jsou vybaveny základním nábytkem pro ukládání pomůcek. Ve všech třídách jsou namontovány sluneční žaluzie. Esteticky upravené třídy s funkční výzdobou jsou čisté, světlé a tepelné podmínky jsou velmi dobré.

Škola zajišťuje pro žáky pitný režim především automatem, který nabízí ovocné nápoje. Žáci mohou k pití používat i vodu z vodovodního rozvodu ve školní budově, protože tato je zdravotně nezávadná. Někteří žáci si donášejí pití z domova. Nejsou zde poskytovány jiné nadstandardní služby.

Během přestávek je žákům umožněn pohyb na úzkých chodbách. Chodby nejsou vybaveny pro relaxační a další aktivity žáků, především z bezpečnostních důvodů, neboť některé dveře učeben se otevírají do prostorů chodeb.

Prostorové podmínky školy vzhledem k psychohygienickým požadavkům na vzdělávání mentálně postižených žáků nejsou zcela vyhovující, především v nižších třídách, kdy jsou žáci brzy unaveni, chybí prostor pro odpočinkové činnosti. Pracovní místa žáků jsou vybavena antropometricky vyhovujícím žakovským nábytkem. Prostory chodeb nejsou využívány pro oddechové činnosti žáků během přestávek. Pitný režim je zajištěn prostřednictvím nápojového automatu, nebo je ponecháno na vlastním řešení žáků. Všechny prostory školy jsou estetické s dostatkem tepla i světla. Vzhledem ke zjištěným skutečnostem lze psychohygienické podmínky školy hodnotit jako spíše průměrné.

3. Hodnocení kvality vyučování a úrovně vzdělávání

Český jazyk

Zhlednuté hodiny čtení, jazykového vyučování a psaní byly velmi dobře připraveny. Vyučující se snaží žáky neustále motivovat a co nejjednodušším způsobem je získat pro probírané téma. Velmi náročná práce ve třídách nižšího stupně, kde se vzdělávají žáci dvou ročníků v jedné třídě, vede učitele k tomu, aby neustále střídali metody a formy práce. Vhodně bylo využíváno mezipředmětových vztahů (zeměpis, přírodopis) i poznatků z praktického života. Přiměřeně jsou rovněž používány pracovní sešity. Vyučující mají k dispozici celou řadu pomůcek (kartičky pro doplňování na magnetické tabuli, fotografické i knižní materiály, přehledy ap.). Písemné projevy nepřevyšují možnosti dané složením tříd a mentální úrovní žáků. Výrazně je dbáno na efektivitu zpětné kontroly. V hodině čtení i slohu byli žáci systematicky vedeni k hlavní činnosti, vyloučena byla jakákoli nahodilost či úspěchanost. Úroveň čtenářských dovedností lze označit jako velmi dobrou. Sešity jsou pravidelně kontrolovány a opravovány. Často se objevují písemné pochvaly. U žáků do 3. ročníku je využíváno tzv. širšího slovního hodnocení. Počet známek u žáků ve všech sledovaných třídách je dostačující.

Celkově lze zhlédnuté hodiny českého jazyka hodnotit jako vynikající až průměrné.

Matematika

Dvě navštívené hodiny matematiky byly velmi dobře připraveny. Především hodina ve 2.ročníku byla zcela mimořádná. Vyučující přihlížela k zvláštnostem žáků, přesně formulovala otázky, vycházela z praktického života. Zařazená relaxační chvilka byla mezipředmětově motivována (přírodověda). Ve třídě panovala příjemná, tvůrčí atmosféra. Vyučující přirozeně a pohotově reagovala na neplánované situace.

Hodina matematiky v 6. ročníku byla zaměřena na opakování, kdy téměř všechny činnosti probíhaly frontálně nebo formou samostatných prací do školního sešitu. Učitel dává přednost školnímu sešitu, málo využívá pracovních sešitů (i v rámci opakování na začátku školního roku), i když jsou součástí učebnice a jsou cenově velmi nákladné. Pro rychlejší žáky měl připraveny kartičky na další procvičování. Hodina byla zhodnocena, ukončena.

Sledované hodiny lze hodnotit jako vynikající a jako spíše průměrnou.

Zeměpis

Dvě hospitované hodiny byly dobře připraveny (tabule dřevěná i magnetické, mapy, atlasy, využití pracovních sešitů, okopírované přehledy, fotografické materiály, nenásilná vazba na společenské aktuality, mezipředmětové vztahy atd.).

Za zcela mimořádnou, vynikající je nutno označit hodinu v IX. ročníku. Nadšený a současně vysoce erudovaný vyučující aktivizuje žáky ke stejnému nadšení a stejné chuti „dobrat se pravdy“. Hodina maximálně nabitá, přitom pohodová, radostná, plná metodických nápadů, které vždy směřují k cíli hodiny nebo jsou součástí opakování.

U obou vyučujících je nutno pozitivně hodnotit pravidelnou práci s mapou, rovněž tak vhodné využívání pracovního sešitu k učebnici zeměpisu. Zápisy v sešitech jsou stručné a nesuplují učebnice. Zásadně není zapomínáno na zpětnou vazbu. Žáci jsou průběžně hodnoceni, čímž je neustále podporována jejich motivace a současně posilováno jejich sebevědomí. Funkčně je užíváno pochval.

Sledované dvě hodiny lze hodnotit jako vynikající a spíše nadprůměrnou.

Fyzika, chemie, přírodopis

Vyučující pracují systematicky, žáci prokazují pozitivní návyky (odpovídají celou větou, sdělují své vlastní poznatky v daném tématu, nepřekřikují se, dbají o dobrou úroveň svého sešitu, ap.). Vysoce efektivní způsob výkladu byl zřetelný v hodině fyziky, kdy vyučující využíval promyšleně mezipředmětových vztahů a poznatků z praktického života. Pedagog učivo „nabaluje“, rozšiřuje, doplňuje a dokáže v pravou chvíli vložit relaxační chvíli. Zpětná vazba není v žádném z výše uvedených předmětů formální a vynucená, probíhá souběžně s výkladem i jinými činnostmi. Velké množství pomůcek a názorů jsou předpokladem pro kvalitní a zajímavou práci v hodinách. Zápisy do sešitů jsou věcné, srozumitelné a stávají se pro žáky jakousi „kostrou“, která zásadně nesupluje učebnici.

Sledované hodiny lze hodnotit jako zcela mimořádné a chemii jako nadprůměrnou.

Hudební výchova

Vyučujícímu se s neobvyklým úspěchem podařilo propojit přirozený vztah romského etnika k hudbě s možnostmi, které nabízí souprava rytmických nástrojů. Vytvořil jakousi rytmickou kapelu, která během hodin doplňuje slovní výklad. Žáci jsou systematicky vedeni k hudebnímu cítění i k vnímání teoretických základů hudebního projevu. Dobře chápou rozdíl mezi lidovou a umělou písní. Vyučující jim na stroji přepsal a na kopírce rozmnožil celou řadu písní obojího druhu.

Shlédnutou hodinu lze hodnotit jako vynikající.

Pracovní vyučování

Navštívené hodiny potvrdily fakt, že jsou žáci vedeni k důslednosti, přesnosti a sebeúctě (žádný výrobek nesmí být „odbylý“). Při všech pracovních činnostech je dodržována zásada bezpečnosti a hygieny. Hezké výrobky žáků zdobí nejen třídy, ale i ostatní prostory školy. Výuka je systematická, efektivní směrem k manuální práci i k mravnímu ovlivňování žákovy osobnosti. Právě na ZvŠ je tento prvek víc než důležitý. Pracovní atmosféra je klidná, radostná a oboustranně vstřícná. Je nutno však podotknout, že spotřební pracovní materiál je zajišťován díky nadšení a známostem vyučujících.

Sledované hodiny lze hodnotit jako nadprůměrné a jednu hodinu jako spíše nadprůměrnou.

Celkově bylo hospitováno 16 vyučovacích hodin. Sledované hodiny byly velmi dobře připraveny. V souhrnu lze konstatovat, že učební plány jsou beze zbytku plněny. Žáci jsou vyučujícími „vtahováni“ do výchovně vzdělávacího procesu, spolupodílejí se na hledání správného závěru a za každý správný krok jsou okamžitě hodnoceni. Hodnocení má motivační charakter, neboť jsou často chváleni a odměňováni dobrou známkou. Vyučující vhodně využívají tabule i vlastních pomůcek. Ve sledovaných hodinách se téměř nevyužívaly audiovizuální pomůcky nebo se využívaly velmi málo. Pracovní sešity se používají efektivně (výjimka pouze v matematice v 6. ročníku).

4. Hodnocení podmínek a výsledků formativního působení na žáky

Rámcem života a provozu ve škole je vymezen režimem školy pro žáky v části pravidel chování žáků. Školní řád obsahuje všechna ustanovení dle § 15 vyhlášky MŠMT ČR č. 291/1991 Sb., o základní škole. Takto koncipovaný dokument je direktivní, neobsahuje žádné právo dítěte dle Úmluvy o právech dítěte, především právo na ochranu před násilím tělesným či duševním, či právo na vlastní názor. Některá ustanovení přebírají kompetence zákonných zástupců žáků, např. chování žáků mimo školu. Přestože písemně zpracovaný školní řád neobsahuje požadavky z Úmluvy o právech dítěte, jsou práva plně vyučujícími akceptována, což bylo patrné při hospitacích, ale i během celého pobytu ve škole. Není zde zřízena žákovská samospráva.

Na konci loňského školního roku bylo žákům uděleno 51 výchovných opatření k posílení kázně (7 třídních důtek, 23 ředitelských, 12 žáků mělo 2. stupeň z chování a 9 žákům byla udělena trojka z chování). Tato výchovná opatření byla udělena především za neomluvené hodiny, nevhodné chování a nepořádnost. 11 žáků bylo odměněno pochvalou, převážně za reprezentaci školy a vzorné plnění povinností.

Škola se zatím nepotýká s problémem drog a gamblerství, ale zvyšuje se počet žáků, kteří mají sklony k šikanování. Projevy nevhodného chování jsou často ve škole řešeny Policií ČR, kdy se jedná nejčastěji o krádeže a záškoláctví. Toto asociální chování u žáků vzrůstá přechodem do 6. ročníku, kdy se odráží vliv party, starších kamarádů a současně i období dospívání.

Školní řád vychází z předepsaných ustanovení, nezmiňuje se však o právech dítěte. Škola se žáky spolupracuje, patrná je snaha o pozitivní rozvoj žáků. Vzniklé konflikty jsou řešeny konstruktivně, pomocí výchovného poradce, vedení školy a učitelů. Na škole není zřízena žákovská samospráva. Ve větší míře se začíná objevovat šikana. V této části lze školu hodnotit jako průměrnou.

5. Hodnocení výchovného poradenství

Funkci výchovného poradce vykonává od roku 1990 zkušený učitel, který neabsolvoval kvalifikační studium výchovného poradenství. Pravidelně se zúčastňuje odborných školení a seminářů pro výchovné poradce, které pořádá PPP v Lounech.

Ve své činnosti vychází především z potřeb školy. Zaměřil se na práci s vycházejícími žáky, kdy poskytuje žákům a rodičům potřebné informace. V této souvislosti spolupracuje

s Úřadem práce a odbornými učiteli. Nemá stanoveny pevně konzultační hodiny, ale rodiče ho mohou navštívit kdykoli po dohodě nebo každý den před vyučováním. Žákům je pak k dispozici nástěnka, kde jsou uvedeny pracovní a učební nabídky. Je třeba podotknout, že pro vystupující dívky je nabídka učebních oborů velmi omezena.

Dalším okruhem činnosti výchovného poradce je řešení závažných výchovných problémů. Ve spolupráci s vedením školy a učiteli se daří kompenzovat velkou část problémů. Spolupráce s rodiči není na potřebné úrovni, neboť ti se do školy dostávají zpravidla až na několikáté pozvání. Velmi se osvědčila spolupráce s psychologem, který 1x týdně pobývá přímo ve škole

Jinou činnost výchovný poradce nezabezpečuje.

Výchovné poradenství, kdy je činnost výchovného poradce především orientována na vycházející žáky a řešení výchovných problémů, lze hodnotit jako průměrnou.

6. Hodnocení dalších aktivit, které významně ovlivňují výchovně vzdělávací činnost

Škola nabízí žákům účast v 5 zájmových kroužcích (pěvecký, výtvarný, konverzace v německém jazyce, tělovýchovný a kroužek dovedných rukou). Všechny kroužky vedou pedagogové školy. Žáci mohou navštěvovat i nepovinný předmět náboženství.

V oblasti rozvoje kulturních potřeb jsou pořádány vlastní aktivity, kdy se žáci podílejí na slavnostech pro rodiče a veřejnost (vánoční besídky a na konci školního roku), účastní se oslav např. Dne dětí nebo u významných příležitostí. Škola prezentuje svou činnost na veřejnosti, kdy uspořádala např. výstavu z žakovských prací. Ve velké míře jsou využívány kulturní pořady nabízené místním střediskem PEGAS. V loňském školním roce se žáci takto účastnili 13 společenských akcí.

V oblasti sportovních aktivit se žáci školy zúčastňují pravidelně akcí, které pořádá DDM v Žatci (košíková, přehazovaná, vybíjená, minikopaná ap.), dopravní soutěže BESIP a lehkotletických soutěží, kde mají žáci značnou úspěšnost. Škola je zapojena do sportovních soutěží mezi speciálními školami v celém okrese.

Za velmi významnou aktivitu lze považovat spolupráci školy s Nadací Nová škola, která je zaměřena především na romskou populaci. Tato nadace pořádá soutěže např. literární či výtvarné. Žáci zdejší školy jsou v těchto soutěžích také úspěšní.

Vlastní soutěže ve výše uvedených oblastech (mezitřídní soutěže) se zde neorganizují. Úspěšné žáky škola zveřejňuje i v místním tisku. Žáci jsou oceňováni písemnou pochvalou a drobnými dárky.

Škola využívá všech vhodných a dostupných akcí vzhledem ke vzdělávacímu programu školy, organizuje aktivity a akce, účastní se soutěží v okresním i regionálním měřítku. Úspěšné reprezentanty školy zveřejňuje a oceňuje. V této části lze školu hodnotit jako nadprůměrnou.

7. Hodnocení činnosti školských zařízení

Součástí školy uvedené v Rozhodnutí o zařazení do sítě škol je oddělení školní družiny. Pracuje zde vychovatelka s pedagogickou způsobilostí bez speciální pedagogiky.

Provoz školní družiny je od 06:30 h do 08:00 h a od 11:35 h do 15:30 h. Ředitelka školy nepředložila písemné projednání rozsahu denního provozu ŠD se zřizovatelem.

ŠD se ve své činnosti orientuje především na sportovně rekreační a pracovní odpočinkové aktivity. Je zde velmi estetické prostředí, dostatek stavebnic, knih, společenských her i spotřebního materiálu. K dispozici je audiovizuální technika. Za pobyt ve ŠD rodiče neplatí.

Kontrolou povinné dokumentace bylo zjištěno, že ve smíšeném oddělení ŠD je zapsáno celkem 17 žáků, čemuž odpovídá i počet zápisových lístků. ŠD navštěvují žáci od 1. až do 5. ročníku. Kapacita ŠD (dle zřizovací listiny) odpovídá pouze 10 žákům. Ředitelka dne 9. září 1998 udělila výjimku z počtu žáků ve ŠD na 12 žáků, přesto je zapsaných 17. Tři žáci 5. ročníku chodí na oběd sami bez dozoru. Pro potřebu ŠD nebyl vydán vnitřní řád.

Materiální podmínky i činnost ŠD je na velmi dobré úrovni. Prostorové podmínky však neodpovídají pobytu 17 zapsaných žáků. Není dodržována bezpečnost, neboť 3 žáci chodí bez dozoru do jiné části školy na oběd. Došlo k vysokému překročení počtu žáků v jednom smíšeném oddělení ŠD (více než 100% navýšení počtu žáků), není vypracován vnitřní řád ŠD, ředitelka nepředložila písemný souhlas zřizovatele se stanovenou provozní dobou. Tuto část inspekce lze hodnotit jako podprůměrnou.

ZÁVĚRY

Materiálně technické podmínky školy vzhledem ke schválenému učebnímu dokumentu čj. 22 980/97-22 jsou v oblasti názorných pomůcek, audiovizuální techniky a dalších učebních textů na velmi dobré úrovni. Škola nemá k dispozici vlastní tělocvičnu ani sportovní hřiště. Velmi malé učebny, které jsou od sebe odděleny sádrokartonovými přepážkami jsou vybaveny základním nábytkem a žákovský nábytek se postupně, dle finančních možností modernizuje.

Škola nevyužívá možnosti výuky v blocích nebo jiných vzdělávacích celcích. Během přestávek mají žáci možnost volného pohybu po chodbách, které jsou úzké a nedají se dále využívat pro pohybové aktivity, především z bezpečnostních důvodů. Všechny prostory školy jsou esteticky upraveny.

V oblasti kvality a úrovně vzdělávání ČŠI konstatuje, že empatie učitelů směrem k žákům je na vysoké úrovni, jsou využívány názorné pomůcky, učitelé si vytvářejí vlastní pomůcky. Velmi náročná práce učitelů je ve třídách s několika ročníky najednou. Žáci získávají znalosti a dovednosti v žádoucím rozsahu, obsahu i tempu. Velmi kladně lze hodnotit zavedení širšího slovního hodnocení u žáků 1. až 3. ročníku.

Školní řád neobsahuje ustanovení o právech dítěte, ale deklarovaná práva jsou v průběhu školního vyučování dodržována. Jsou zde vytvářeny podmínky pro dobrý vztah mezi pracovníky školy a žáky. Přesto mezi žáky byla zaznamenána stoupající tendence asociálního chování, především projevy šikany.

Výchovné poradenství je zaměřeno na profesní orientaci žáků a řešení závažnějších výchovných problémů. Velmi účinná je spolupráce s psychologem, který zde působí 1x týdně. Výchovný poradce je v předdůchodovém věku, nesplňuje podmínky

pro výkon této funkce a vedení školy tento problém dostatečně neřeší, neboť není nikdo, kdo by zatím absolvoval kvalifikační studium výchovného poradenství.

Množství zájmových kroužků, nepovinný předmět a široká nabídka dalších aktivit školy pro volný čas i rozvoj estetických potřeb žáků zároveň tvoří prevenci negativních jevů, jakými je zneužívání návykových látek, gamblerství ap.

Školní družina plní své poslání a je velmi dobře materiálně vybavena. Negativní zjištění se týká vedení dokumentace, počtu zapsaných žáků a opomíjení bezpečnosti žáků během přechodu na oběd.

Celkově lze školu ve sledované oblasti, tj. podmínky a průběh vzdělávání hodnotit jako průměrnou.

V Mostě dne 21. října 1998

razítko

Podpisy inspektorů:

vedoucí týmu Mgr. Erika Bednárová

členové týmu Mgr. Vlastimil Řebec

.....

Přílohy: protokol o kontrole

Inspekční zprávu jsem převzal(a) dne

razítko

Podpis ředitele(ky) školy

Dle § 19 odst. 8 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy - zařízení podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Na vědomí

Adresát	Datum předání / odeslání zprávy	Podpis příjemce nebo č.j. jednacního protokolu ČŠI
Zřizovatel:		
Školský úřad:		
Rada školy:	není	